

การดำรงภาษามลายูถิ่นปัตตานีของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในชุมชนบ้านลำลอง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

Language Maintenance of Pattani-Malay Dialect of Melayu Ethnic Group in Lumlong Village, Nathawee Sub-district, Nathawee District, Songkla Province

อัสมานี ฮะกือลิง^{1*}, รีดาห์ วานิ², รอฮายา เยาะ³ และวรเวทย์พิสิษ ยศศิริ⁴

Asmanee Hakueling^{1*}, Reeda Wani², Rohaya Yoh³ and Varavejthesis Yossiri⁴

^{1,2,3} นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

^{1,2,3} Undergraduate Students, English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University.

⁴ อาจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

⁴ Lecturer, English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University.

* Corresponding author, E-mail: asmanee.hakueling@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำรงภาษามลายูถิ่นปัตตานีในชุมชนบ้านลำลอง 2) ศึกษาสภาพการใช้ภาษาในชุมชนดังกล่าว และ 3) ปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่มีผลต่อการดำรงภาษา กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการดำรงภาษาและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งครอบคลุมปัจจัยทั้งทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนา ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านลำลองมีการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาหลักและภาษาไทยเป็นภาษารอง โดยมีการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีตามแวดวงครอบครัว เพื่อนบ้านและเครือญาติ และพิธีกรรมมากที่สุด และใช้ภาษาไทยเฉพาะในแวดวงบุคคลแปลกหน้านอกชุมชนและแวดวงราชการ ซึ่งภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีแนวโน้มที่จะดำรงอยู่ในชุมชนนี้ตามปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่มีผลต่อการดำรงภาษาภายในชุมชน งานวิจัยชิ้นนี้ให้ความสำคัญต่อการดำรงภาษาทั้งในเชิงภาษาศาสตร์สังคมและภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์

คำสำคัญ: การดำรงภาษา, ภาษามลายูถิ่นปัตตานี, ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์, ภาษาศาสตร์สังคม

Abstract

This research aimed to 1) study the language maintenance of Melayu' ethnic group, 2) to study multilingualism in the community, and 3) to study sociological and anthropological factors contributing language maintenance in the community. There were 30 participants who live in Lumlong village, Nathawee district, Songkhla province.

The tool used in the study was language maintenance questionnaire and semi-structured interview which comprised of sociological and anthropological factors. The results revealed that Pattani-Malay dialect is a major language and Thai is a minor language for communicating within the community. Pattani-Malay dialect is used in the family domain, cousin/neighbor domain, and rite/ religions domain. Thai is only used in the village's meeting domain and the government official domain. According to the sociological and anthropological factors results, Pattani-Malay dialect is tended to maintain in this community. This research highlights on an importance of the language maintenance both in ethnolinguistics and sociolinguistics.

Keywords: Language Maintenance, Pattani-Malay Dialect, Ethnolinguistics, Sociolinguistics

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน โดยมีภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันภาษามีทั้งการเปลี่ยนแปลงและการคงรูปภาษาเดิมเอาไว้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด การคงรูปภาษาเดิมหรือที่เรียกว่า “การธำรงภาษา” ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541: 113) กล่าวถึงการธำรงภาษาไว้ว่า “การที่สังคมใดสังคมหนึ่งไม่ปล่อยให้ภาษาถิ่นของตนถูกแทนที่โดยภาษาที่เข้ามามีอิทธิพล ภาวะเช่นนี้บางครั้งก็เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่บางครั้งก็เกิดขึ้นเพราะความพยายามของคนในสังคมที่หาหนทางกีดกันไม่ให้คนในสังคมใช้ภาษาอื่น” ซึ่งกล่าวได้ว่ามนุษย์มีความหลากหลายทางภาษาจากการที่มีชนหลายเผ่าอยู่รวมกันในสังคมหนึ่งแล้ว ผู้พูดภาษาในแต่ละสังคมย่อมอาจแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของภาษาได้ นอกจากนี้ ปราณี กุลละวณิชย์ (2544) ยังกล่าวว่าผู้พูด 1 คน อาจพูดได้มากกว่า 1 ภาษา

ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาที่พูดถึงในท้องถิ่นต่างๆในบริเวณจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย (กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๔ ค่ายรามคำแหง, 2554) ซึ่งถูกใช้อย่างแพร่หลายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งยะลา นราธิวาส ปัตตานี และพื้นที่บางส่วนของปัตตานี สงขลา เช่น อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอสะเดา โดยผู้คนที่อาศัยอยู่ในแถบนี้จะใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาสื่อกลาง ต่อมาภาษาไทยเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น จนทำให้บทบาทในการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในแถบนี้ลดน้อยลงเพื่อมาใช้ภาษาไทยกลางหรือไทยถิ่นใต้มากขึ้น ภาษามลายูถิ่นปัตตานีที่ใช้เป็นภาษาสื่อกลางนั้นกลายเป็นภาษาพื้นบ้านหรือภาษาถิ่นที่ใช้กันในชนกลุ่มน้อยจนถึงปัจจุบัน ดังคำกล่าวของ Smalley (1994) ว่าภาษามลายูถิ่นปัตตานีนั้นจัดเป็นภาษาพื้นบ้านหรือภาษาชนกลุ่มน้อยที่อยู่ตามบริเวณชายขอบพรมแดนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านจัดอยู่ในกลุ่มของภาษาตามชายขอบเนื่องจากถูกล้อมรอบด้วยภาษาและวัฒนธรรมไทย ซึ่งในปัจจุบันนี้มีประชากรชาติพันธุ์มลายูจำนวนหนึ่งที่ยังคงใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ถึงแม้ในพื้นที่นี้ถูกล้อมรอบด้วยการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้หรือภาษาไทยกลางแล้วก็ตาม

ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งเน้นที่จะศึกษาการธำรงภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เพื่อต้องการศึกษาสภาพการใช้ภาษาในชุมชนดังกล่าว ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาสภาพการใช้ภาษานั้นสามารถนำมาวิเคราะห์แนวโน้มของการธำรงได้ เนื่องจากความหลากหลายของภาษาในพื้นที่นี้อาจมีผลทำให้ภาวะการสูญหายของภาษาข้างล่างหรืออาจไม่เกิดขึ้นเลย แต่

ในทางกลับกันนั้นปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาก็อาจจะเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการอ้างภาษามากขึ้น โดยที่ผู้วิจัยจะศึกษาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้ ภาวะหลายภาษา (Multilingualism) การเลือกภาษาของผู้คนในชุมชน (Language Choice) และการอ้างภาษา (Language Maintenance) (สรารุณี ไกรเสม, 2552) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญต่อการจัดทำนโยบายภาษาและการวางแผนทางภาษาด้านการอ้างภาษากลุ่มชาติพันธุ์มลายูในพื้นที่ และส่งเสริมการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีไม่ให้สูญหายไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการอ้างภาษามลายูถิ่นปัตตานีในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
2. ศึกษาสภาพการใช้ภาษาในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
3. ศึกษาปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่มีผลต่อการอ้างภาษาภายในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนจำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยพัฒนามาจาก (สรารุณี ไกรเสม, 2552)

เครื่องมือที่ 1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างและสภาพการใช้ภาษาในชุมชนบ้านลำลอง ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสอบถามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์ของบิดามารดาและภาษาที่ใช้ เป็นต้น

ตอนที่ 2 ข้อมูลในการเลือกใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษาและคู่สนทนา เพื่อสำรวจว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีมากน้อยเพียงใดและวิเคราะห์สาเหตุอะไรที่ทำให้เลือกใช้นั้นๆ เพื่อให้เห็นถึงการอ้างภาษา สภาพการใช้ภาษา และศึกษาปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดยผู้วิจัยได้แบ่งคำถามออกเป็น 2 ส่วนคือ การเลือกใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษาและคู่สนทนา ส่วนแรกคือการเลือกใช้ภาษาตามแนวทางการใช้ภาษา เช่น แนววงบ้านหรือภายในครอบครัว แนววงคนแปลกหน้า แนววงเพื่อนบ้าน แนววงการติดต่อกับหน่วยงานราชการ และแนววงพิธีกรรม

เครื่องมือที่ 2 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบนี้นั้น ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเชิงลึกที่มีอิทธิพลต่อการอ้างภาษามลายูถิ่นปัตตานี ตามข้อเสนอของ Holmes et al. (1993)

ที่มีผลต่อการสนับสนุนให้เกิดการอ้างภาษาภายในชุมชนโดยผู้วิจัยมีการจัดบันทึกสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในสมุดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนา โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านภาวะหลายภาษาโดยใช้ทฤษฎีภาษาหลักและภาษารอง ตามหลักเกณฑ์ของ Ferguage (1996 อ้างถึงใน Fasold, 1984) ส่วนข้อมูลทางด้านการใช้ภาษาตามแวดวงจะวิเคราะห์จากการทำแบบสอบถามและด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่มีผลต่อการอ้างภาษาจะวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล

ผลการวิจัย

ภาวะหลายภาษา

ในการสำรวจภาวะหลายภาษาที่เกิดขึ้นในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาครั้งนี้ ได้ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ภาษาหลักและภาษารองที่มีการใช้ภายในชุมชนต่อไป

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่พูดภาษาแรกและภาษาที่สอง

ภาษาที่พูด	จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง			
	ภาษาแรก		ภาษาที่สอง	
	จำนวนประชากร	ร้อยละ	จำนวนประชากร	ร้อยละ
ภาษามลายูถิ่นปัตตานี	28	93.33	2	6.66
ภาษาไทย	2	6.66	28	93.33
รวม	30	100	30	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาษาแรกที่กลุ่มตัวอย่างพูดเป็นภาษาแม่คือ ภาษามลายูถิ่นปัตตานี และภาษาที่สองคือ ภาษาไทย โดยผู้ที่พูดภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาแรก คิดเป็นร้อยละ 93.33 สำหรับผู้ที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาแรก คิดเป็นร้อยละ 6.66 และจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ไม่พบว่ามีผู้พูดภาษาอื่นเป็นภาษาแรก ในทางกลับกันนั้นกลุ่มที่พูดภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาแรกสามารถพูดภาษาไทยได้เป็นภาษาที่สองคิดเป็นร้อยละ 93.33 และผู้ที่พูดภาษาแรกเป็นภาษาไทยนั้นสามารถพูดภาษามลายูถิ่นปัตตานีได้เป็นภาษาที่สองคิดเป็นร้อยละ 6.66

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเลือกใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทย สำหรับการติดต่อสื่อสารภายในชุมชน

ภาษา	กลุ่มประชากรตัวอย่าง	
	จำนวนประชากร	ร้อยละ
ภาษามลายูถิ่นปัตตานี	30	100
ภาษาไทยถิ่นใต้	0	0
รวม	30	100

จากตารางที่ 2 พบว่า การเลือกใช้ภาษาของประชากรกลุ่มตัวอย่างในชุมชนมีการเลือกใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในการติดต่อสื่อสารภายในชุมชนมากที่สุดถึงร้อยละ 100

การเลือกภาษาตามแวดวงการใช้ภาษา

การศึกษาการเลือกภาษาในครั้งนี้ได้นำทฤษฎี Sociology Domain Analysis ของ Fishman (1964, 1965, 1968e อ้างอิงใน Fasold, 1984) มาประยุกต์ใช้ในแบบสอบถามซึ่งได้ครอบคลุมตามที่ Fishman (1964, 1965, 1968e อ้างอิงใน Fasold, 1984) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับแวดวงภาษาไว้ว่า ต้องครอบคลุมไปถึงสถานที่คู่สนทนา และหัวข้อการสนทนา ในการวิเคราะห์ผลการสำรวจครั้งนี้จะแสดงผลการสำรวจในตัวแปร 3 ตัว คือ ภาษาไทย ภาษามลายูถิ่นปัตตานี และภาษาไทยและมลายูถิ่นปัตตานี

แวดวงครอบครัว

ตารางที่ 3 ค่าร้อยละของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเลือกใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทยตามแวดวงบ้าน

แวดวง	สถานการณ์	สถานที่	คู่สนทนา	ค่าเฉลี่ยภาษาที่ใช้			
				ไทย	มลายู	ไทยและมลายู	เฉลี่ยรวม
ครอบครัว	พูดคุยเรื่องทั่วไป การทำมาหากิน สั่งสอน อบรม	บ้าน	ปู่/ตา	-	100	-	100
			ย่า/ยาย	-	100	-	100
			พ่อ	-	100	-	100
			แม่	-	96.99	3.33	100
			พี่	6.66	73.33	19.99	100
			น้อง	6.66	73.33	19.99	100
			คู่สมรส	-	79.39	6.66	86.59
			ลูก	-	59.99	26.66	86.65

จากตารางที่ 3 พบว่าการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงบ้านของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาที่มีการเลือกใช้มากที่สุดในแวดวงนี้ถึงร้อยละ 85.37 รองลงมาเป็นภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทยถึงร้อยละ 15.32 และใช้ภาษาไทยร้อยละ 6.66

แวดวงคนแปลกหน้า

แวดวงคนแปลกหน้าเป็นอีกแวดวงหนึ่งที่ได้รับการสำรวจในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยได้กำหนดสถานการณ์ว่าเป็นการพูดคุยเรื่องทั่วไปกับผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่ และเด็กๆ กับคนแปลกหน้าที่สามารถพูดและเข้าใจภาษามลายูถิ่นปัตตานีได้ โดยสถานที่ที่ได้กำหนดคือภายนอกและภายในชุมชน

ตารางที่ 4 ค่าร้อยละของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเลือกใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทยตามแวดวงคนแปลกหน้า

แวดวง	สถานการณ์	สถานที่	คู่สนทนา	ค่าเฉลี่ยภาษาที่ใช้			
				ไทย	มลายู	ไทยและมลายู	เฉลี่ยรวม
คนแปลกหน้า	ทักทายขอความช่วยเหลือ กับคนชาติพันธุ์มลายูต่อหน้าคนแปลกหน้า	ในชุมชน	ผู้สูงอายุ	10	83.33	6.66	100
			ผู้ใหญ่	13.33	60	26.66	100
			เด็กๆ	13.33	66.66	20	100
	นอกชุมชน	ผู้สูงอายุ	53.33	23.33	23.33	100	
		ผู้ใหญ่	46.66	23.33	30	100	
		เด็กๆ	50	26.66	23.33	100	

จากตารางที่ 4 พบว่าการเลือกใช้ภาษาตาม แวดวงคนแปลกหน้าภายในชุมชนและภายนอกชุมชนของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า มลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาที่มีการเลือกใช้มากที่สุดในแวดวงนี้ถึงร้อยละ 69.99 รองลงมาเป็นภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทยถึงร้อยละ 17.77 และใช้ภาษาไทยร้อยละ 12.22 และภายนอกชุมชนของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีการเลือกใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 49.99 รองลงมาเป็นภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทยถึงร้อยละ 25.55 และใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีร้อยละ 24.44

แวดวงเพื่อนบ้าน/ญาติ

แวดวงเพื่อนบ้าน/ญาติ ได้มีการสำรวจในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยกำหนดสถานการณ์พูดคุยเรื่องทั่วไป ยิ้มของ ฯลฯ กับผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่ และเด็กๆ ภายในชุมชน

ตารางที่ 5 ค่าร้อยละของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเลือกใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทยตามแควดวงเพื่อนบ้าน/ญาติ

แควดวง	สถานการณ์	สถานที่	คู่สนทนา	ภาษาที่ใช้			
				ไทย	มลายู	ไทยและมลายู	เฉลี่ยรวม
เพื่อนบ้าน/ญาติ	พูดคุยเรื่องทั่วไป ยืมของ ฯลฯ	ในชุมชน	ผู้สูงอายุ	3.33	96.66	-	100
			ผู้ใหญ่	3.33	96.66	-	100
			เด็กๆ	-	83.33	16.66	100

จากตารางที่ 5 พบว่าการใช้ภาษาของประชากรกลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุพบว่า ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาที่มีการเลือกใช้มากที่สุดในแควดวงนี้ถึงร้อยละ 92.21 รองลงมาเป็นภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทยถึงร้อยละ 16.66 และใช้ภาษาไทยร้อยละ 3.33

แควดวงราชการ

แควดวงราชการเป็นอีกแควดวงหนึ่งที่ได้รับการสำรวจในงานวิจัยชิ้นนี้โดยได้กำหนด สถานการณ์ว่าเป็นการพูดคุยติดต่อรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐโดยสถานที่ที่ได้กำหนดคือเทศบาลตำบลและที่ว่าการอำเภอเมือง

ตารางที่ 6 ค่าร้อยละของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเลือกใช้ภาษาในแควดวงราชการ

แควดวง	สถานการณ์	สถานที่	คู่สนทนา	ภาษาที่ใช้			
				ไทย	มลายู	ไทยและมลายู	ร้อยละ
ราชการ	ติดต่อรับบริการจากหน่วยงานภาครัฐ	เทศบาลตำบล	เจ้าหน้าที่	83.33	3.33	13.33	100
		ที่ว่าการอำเภอเมือง	เจ้าหน้าที่	83.33	3.33	13.33	100

จากตารางที่ 6 พบว่าการเลือกใช้ภาษาในแควดวงราชการพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีการสนทนากับเจ้าหน้าที่เทศบาลและที่ว่าการอำเภอเมือง โดยใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 83.33 รองลงมามีการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีและไทยถึงร้อยละ 13.33 และมีการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีน้อยที่สุดถึงร้อยละ 3.33

แนวคิดพิธีกรรมศาสนา

แนวคิดพิธีกรรมศาสนาเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการสำรวจในงานวิจัยชิ้นนี้โดยได้กำหนดสถานการณ์ว่าเป็นการพูดคุยในการประกอบพิธีกรรมประเพณีต่างๆ โดยสถานที่ที่กำหนดคือในชุมชน

ตารางที่ 7 ค่าร้อยละของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างในการเลือกใช้ภาษาในแนวคิดพิธีกรรม

แนวคิด	สถานการณ์	สถานที่	คู่สนทนา	ภาษาที่ใช้			
				ไทย	มลายู	ไทยและมลายู	ร้อยละ
พิธีกรรมศาสนา	ในประเพณีงานศพงานแต่งงาน	ในชุมชน	ผู้สูงอายุ	-	100	-	100
			ผู้ใหญ่	-	93.33	6.66	100
			เด็กๆ	-	86.66	13.33	100

จากตารางที่ 7 พบว่าการเลือกใช้ภาษาในแนวคิดพิธีกรรมศาสนาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุจะมีการใช้ภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิในการสื่อสารมากที่สุดถึงร้อยละ 93.33 รองลงมาเป็นการใช้ภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิและไทยถึงร้อยละ 9.99 และไม่มีการใช้ภาษาไทยในแนวคิดพิธีกรรมศาสนา

ปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่มีผลต่อการธำรงภาษาภายในชุมชน

การศึกษาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้ศึกษาตามข้อเสนอของ Holmes et al. (1993) ที่ได้เสนอให้มีการตรวจสอบปัจจัยทั้ง 8 ประการที่มีผลต่อการธำรงภาษาของชุมชน โดยประกอบด้วยประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้ การมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนภาษาที่ใช้ในครัวเรือนทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเองและการให้คุณค่าที่ดีแก่ชาติพันธุ์ของตน การที่ผู้พูดภาษาเดียวกันสร้างบ้านอยู่ในบริเวณที่ติดกัน การไม่แต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ การสนับสนุนภาษาที่ใช้ในชุมชนจากโรงเรียน ภาษาที่ใช้ในศาสนาหรือพิธีกรรมต่างๆ และมุมมองเชิงบวกในถิ่นฐานบ้านเกิดของตน

การมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคมระหว่างผู้คนในชุมชน

จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง พบว่าคนในชุมชนบ้านลำลองมีการปฏิสัมพันธ์กันพอสมควรในกิจวัตรประจำวันของคนในชุมชนนั้น ในทุกๆ เช้าผู้หญิงจะออกไปซื้อกับข้าวตามร้านค้าและในระหว่างนั้นมีการพูดคุยสนทนาโดยใช้ภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิเป็นหลัก ส่วนผู้ชายจะออกไปรวมตัวกันตามร้านน้ำชาเพื่อพูดคุยเรื่องทั่วไปโดยใช้ภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิเช่นกัน

ภาษาที่ใช้ในครัวเรือน

จากการสำรวจในแง่ของการใช้ภาษาของประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้ภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิ และรองลงมามีการเลือกใช้ทั้งภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิและภาษาไทยควบคู่กัน และมีน้อยมากที่ใช้ภาษาไทย นั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของระบบครอบครัวที่เลือกใช้ภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิในการสื่อสารกัน จากแบบสอบถามพบว่าประชากรส่วนใหญ่อยังคงเลือกที่จะสื่อสารด้วยภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิเนื่องจากไม่ต้องการให้ภาษาของตนเองหายไปหรือสูญหายไป แต่ในบางครอบครัวพบว่าพ่อแม่เลือกที่จะสื่อสารภาษามลายูถึงขั้นปิดตานิและภาษาไทยควบคู่กันกับลูกแทน เพื่อไม่ยากให้ลูกของตนต้องเจอปัญหาการพูดภาษาไทยไม่ได้เมื่อออกจากหมู่บ้านหรือไปศึกษาภายในโรงเรียนซึ่งใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการสอน

ทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเองและการให้คุณค่าที่ดีแก่ชาติพันธุ์ของตน

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้คนที่อยู่ในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเองและคนในชุมชนยังมีความรู้สึกดีและเห็นคุณค่าต่อชาติพันธุ์ของตน นอกเหนือจากนั้นยังพบว่าประชากรมีความภูมิใจในภาษามลายูถิ่นปัตตานีและยืนยันที่จะใช้ภาษานี้เพื่อถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป ทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้สามารถแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนได้เห็นความสำคัญและตระหนักต่อสถานะภาษาของตนเองมาก

การที่ผู้พูดภาษาเดียวกันสร้างบ้านอยู่ในบริเวณที่ติดกัน

จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างพบว่า การสร้างที่อยู่อาศัยของผู้คนในชุมชนพบว่าผู้คนที่อยู่ในชุมชนนิยมปลูกบ้านใกล้ๆ กัน เพราะเมื่อลูกๆ แต่งงานไปแล้ว ลูกจะปลูกบ้านใกล้กับบ้านพ่อแม่ เมื่อตกเย็นลูกๆ หรือพ่อแม่ก็นิยมมานั่งที่บ้านของลูกหรือพ่อแม่ เพื่อพูดคุยกัน

การไม่แต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์

จากการสำรวจการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ของบิดา มารดาของกลุ่มตัวอย่าง และการแต่งงานของกลุ่มตัวอย่างเองพบว่า มีการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์เกิดขึ้นเช่นกัน แต่เกิดขึ้นเป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับการแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันแล้วพบว่ามีค่าร้อยละที่ค่อนข้างสูง

การสนับสนุนภาษาที่ใช้ในชุมชนจากโรงเรียน

จากการสอบถามพบว่าเด็กๆ ในชุมชนส่วนใหญ่จะเข้ารับการศึกษามาจากโรงเรียนบ้านลำลอง ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐแห่งเดียวที่ตั้งอยู่ในชุมชนแห่งนี้ จากการสัมภาษณ์พบว่า ไม่มีการส่งเสริมการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในโรงเรียน เนื่องจากระบบการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักและนักเรียนทุกคนต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารขณะอยู่ในโรงเรียน โดยห้ามพูดคุยเป็นภาษามลายูถิ่นปัตตานีนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาในชุมชนไม่สามารถสนับสนุนการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ได้ แต่จะมีการส่งเสริมการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในโรงเรียนตาดีกาเท่านั้น เพื่อไม่ให้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีสูญหายไป

ภาษาที่ใช้ในศาสนาหรือพิธีกรรมต่างๆ

จากการสำรวจแบบสอบถามในแวดวงพิธีกรรมศาสนาพบว่า ประชากรส่วนมากใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานี เนื่องจากคนในชุมชนนับถือศาสนาอิสลาม ทำให้การอ้างภาษาของตนเองนับตั้งแต่ย้ายถิ่นฐานมาจนถึงปัจจุบัน และในการประกอบพิธีกรรมศาสนาแต่ละครั้งคนในชุมชนนี้ใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในการประกอบพิธีกรรมศาสนา

มุมมองเชิงบวกในถิ่นฐานบ้านเกิดของตน

จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ไม่มีการย้ายออกไปทำงานต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ แต่มีประชากรบางส่วนไปเรียนยังต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ แต่ทั้งหมดก็ยังอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับคนในชุมชนคนหนึ่งซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาและได้มีโอกาสไปทำงานต่างจังหวัด แต่ในท้ายที่สุดแล้วก็กลับมาทำงานที่บ้านของตนเอง

อภิปรายผล

การใช้ภาษาของประชากรกลุ่มตัวอย่างภายในชุมชนนี้ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พูดคุยกุญภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาแรกและพูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง นอกเหนือจากนั้นในชุมชนแห่งนี้มีการใช้ภาษาทั้งหมด 2 ภาษาคือ ภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทย และเมื่อวิเคราะห์หาภาษาหลักและภาษารองที่มีการใช้ภายในชุมชนนี้ มีการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาหลักและภาษาไทยเป็นภาษารองที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันในชุมชน ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541: 113) กล่าวถึงการอ้างภาษาไว้ว่า มนุษย์มีความหลากหลายทางภาษาจากการที่มีชนหลายเผ่าอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่งแล้ว ผู้พูดภาษาในแต่ละสังคมยังอาจแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของภาษาได้ ในทางกลับกันภาษาไทยก็เป็นภาษาหลักเช่นเดียวกันเพราะเป็นภาษาราชการของประเทศ แต่เนื่องจากภาษาไทยไม่ได้เป็นภาษาที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารภายในชุมชน ดังนั้นภาษามลายูถิ่นปัตตานีจึงเป็นภาษาหลักและภาษาไทยเป็นภาษารองสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาหวี อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาที่ผู้คนส่วนใหญ่เลือกที่จะใช้ในการติดต่อสื่อสารภายในชุมชน

สำหรับประเด็นการเลือกภาษาตามแฉวงของประชากรกลุ่มตัวอย่างมีการเลือกใช้ภาษาทั้งหมด 2 ภาษาคือภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทย ใน 3 รูปแบบด้วยกันคือ ใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในการติดต่อสื่อสารเพียงอย่างเดียว ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารเพียงอย่างเดียว และใช้ทั้งภาษามลายูถิ่นปัตตานีและภาษาไทยควบคู่ในการติดต่อสื่อสาร ในแฉวงครอบครัว เครือญาติ/เพื่อนบ้าน และพิธีกรรมซึ่งเป็นภาษาที่ไม่มีความเป็นทางการมากนักและเป็นแฉวงที่มีการติดต่อกับผู้คนภายในชุมชนที่เป็นชาวมลายูด้วยกันประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสาร และในแฉวงราชการประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาไทยเท่านั้นในการติดต่อสื่อสาร ภาษาไทยนั้นเป็นภาษาสูง (High prestige language) เนื่องจากภาษาไทยมีการใช้ในแฉวงที่เป็นทางการมากกว่าและภาษาไทยยังเป็นภาษาที่ใช้ในการเขียนติดต่อสื่อสาร สำหรับภาษามลายูถิ่นปัตตานีจัดเป็นภาษาต่ำ (Low prestige language) เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารภายในแฉวงที่ไม่เป็นทางการมากนัก จัดว่าชุมชนนี้เป็นชุมชนภาวะสองภาษาและมีลักษณะที่เป็นชุมชนแบบสังคมทวิภาษา (Diglossia) หมายถึงการที่ชุมชนมีการใช้ 2 ภาษา (Code) ในหน้าที่ที่แตกต่างกันโดยภาษาหนึ่งจะเป็นภาษาสูงและอีกภาษาหนึ่งเป็นภาษาต่ำ โดยที่ภาษาสูงจะมีการใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการหรือการเขียน แต่ภาษาต่ำมักใช้ในสถานการณ์ที่ไม่มีความเป็นทางการหรือในชีวิตประจำวัน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532) โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเลือกใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในแฉวงภาษาที่คู่สนทนาเป็นชาวมลายูถิ่นปัตตานีเท่านั้น แต่จะเลือกใช้ภาษาไทยในแฉวงภาษาที่มีคู่สนทนาที่เป็นคนไทยเข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนั้นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มลายูถิ่นปัตตานีในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาหวี อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา จึงเป็นชุมชนภาวะสองภาษาที่มีลักษณะสังคมทวิภาษา

ประเด็นสุดท้ายคือศึกษาปัจจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่มีผลต่อการอ้างภาษาภายในชุมชนตามข้อเสนอของ Holmes et al. (1993) โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ดังที่ Holmes et al. ได้เสนอไว้ว่า สิ่งที่จะทำให้ภาษายังอ้างอยู่ในชุมชนนั้นๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนในชุมชน ภาษาที่ใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานี ทศนคติที่ดีต่อภาษาของตนและการให้คุณค่าที่ดีแก่ชาติพันธุ์ของตน ซึ่งจะพบว่าผู้คนในชุมชนแห่งนี้มีทัศนคติที่ดีและภูมิใจต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเป็นอย่างมาก และการที่ผู้พูดภาษาเดียวกันสร้างบ้านอยู่ในบริเวณที่ติดกัน โอกาสที่คนใน

ชุมชนมีการอ้างภาษามลายูถิ่นปัตตานีเพิ่มมากขึ้น ส่วนภาษาที่ใช้ในศาสนาหรือพิธีกรรมต่างๆ มีการใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และมุมมองเชิงบวกในถิ่นฐานบ้านเกิดของตน ถึงแม้ว่าจะพบการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์อยู่บ้างและการไม่ได้รับการสนับสนุนภาษาที่ใช้ในชุมชนจากโรงเรียนก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนของภาษาภายในชุมชนนี้แต่อย่างใด ซึ่งภาษามลายูถิ่นปัตตานียังคงเป็นภาษาที่ได้รับการเลือกใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารพูดคุยในชีวิตประจำวันอยู่มากและยังคงมีแนวโน้มที่จะดำรงอยู่ในชุมชนแห่งนี้ต่อไป

สรุป

ชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีภาวะหลายภาษาประกอบไปด้วย ภาษามลายูถิ่นปัตตานี ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาไทยกลาง ซึ่งประชากรกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในแวดวงครอบครัว แวดวงเครือญาติ/เพื่อนบ้าน และแวดวงพิธีกรรม/ศาสนา แต่ประชากรกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ภาษาไทยในแวดวงคนแปลกหน้านอกชุมชนและแวดวงราชการเท่านั้น และประชากรในชุมชนแห่งนี้มีทัศนคติที่ดีและภูมิใจต่อภาษาและชาติพันธุ์ของตนเป็นอย่างมาก เห็นได้ว่าภาษามลายูถิ่นปัตตานียังคงดำรงอยู่ในชุมชนแห่งนี้ต่อไป ซึ่งจากผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการอ้างภาษากับประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน อาจไม่เพียงพอต่อการนำผลไปอ้างอิงกับประชากรทั้งหมดภายในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นตัวอย่งที่แสดงให้เห็นถึงภาวะ อัตลักษณ์และการอ้างภาษามลายูถิ่นปัตตานีของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูในชุมชนบ้านลำลอง ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. รมรงค์ หรือวางแผนให้มีการอ้างภาษาถิ่นนี้ต่อไป เช่น นำภาษาถิ่นไปใช้ในสถานศึกษา เป็นต้น
2. งานวิจัยชิ้นนี้สามารถเป็นพื้นฐานแก่ผู้ที่สนใจในด้านภาษาศาสตร์ นำไปทำเป็นวิจัยในแง่มุมมองของการปนและการแปรภาษาของคนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๔ ค่ายรามคำแหง. (2554). *องค์ความรู้เรื่องภาษามลายูถิ่น*. สืบค้นจาก p4.bpp.police.go.th
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2544). *ภาษาที่ค้นหา*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬา.
- สรารุณ ไกรเสม. (2552). *การอ้างและการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักละโว้ยในตำบลรัชฎา อำเภอมะเอยีง จังหวัดภูเก็ต*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) สาขาภาษาศาสตร์ ปรยุกต์ภาควิชาภาษาศาสตร์
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ. (2547). *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- อมร ทวีศักดิ์. (2535). *ภาษาชาวเล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2533). *ภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

เอมอร ตรูวิเชียร. [ม.ป.ป.]. *ภาษาศาสตร์สังคม*. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Fasold, R. (1984). *The Sociolinguistics of Society*. New York: Basil Blacwell Inc.

Holmes, J. et al. (1993). *Language Maintenance and Shift in Three New Zealand Speech*. New York: Addison Wesley Longman Inc.

Holmes, J. (1997). *An Introduction to Sociolinguistics*. New York: Addison Wesley Longman Inc.